

ANY IV

NÚM. 127

BARCELONA 30 JENER 1891

SETMANARI CATALA
10 CENTIMS lo número

CATALANS IL-LUSTRES

M.ª Josepha Massanès de González.

CRÓNICA

DE lo que deya la setmana anterior, respecte al fret, me 'n desdich.

Per ara no 'ns podem queixar d' aquest *amable* element que com per encant ha minvat sos rigors deixant pás á una temperatura agradable que, en certs moments, nos transporta en plena Primavera.

Gracias per l' atenció.

* *

'Ls esperitistas están d' enhorabona. Fins avuy molts creyan que aquesta secta estava composta de gent poch sàbia y que per la mateixa rahó de sa falta d' estudis y sobra de xifladura, predicava absurdos com los de pretendrer que l' ànima d' un manobra podia infiltrarse, temps á venir, en l' esperit d' un bisbe.

Donat lo cás de convenir ab aquest fenómeno, fem un *distingo*, y es que tal vegada aquesta gent se fixan ab la semblansa de fesonomías que poden tenir dos sers, encare que l' un hage nascut al sigle xv y l' altre en nostres días.

Es dir que la majoría dels humans que avuy vivím haguém tingut un germá bessó cents ó mils anys antes siguent nosaltres no mes que 'l buydat del mateix motllo que va servir per aquell primer modelo.

Sobre aixó, *nada* menos que 'l professor Butler, Catedràtich de filosofia de la Universitat d' Oxford, en uns articles que publica en lo periódich *Universal Review*, diu:

"Un día, viatjant per l' Italia, vaig observar que en lo mateix cotxe que jo anava hi havia un jove a qui veyia jo per primera vegada y que n' obstant no m' era desconegut: jera 'l viu retrato de Francisco I, rey de Fransa.

A Enrich VIII, rey d' Inglaterra, son contemporáni y rival, li trovat á Londres, que tenia obert un restaurant. He vist també á Falstaff (1) lo company d' orgías d' aquest rey, fent de conductor de tranvías á Suissa.

'L gran pintor Ticiano fá de sabater á Vicenza; va ferme un parell de sabatas per cert bastant malament.

Prova que servia mes per pintar que per estirá nyinyol.

"A Módena, Rafel de Urbino te una barbería y m' ha tallat els cabells alguna vegada. Y sa idolatrada-mant, la Fornarina, fa de cambrera en un *bar* de Montreal, (Canadá).

Pero lo que 'm causa mes estranyesa es que hi vist ressucitat al Papa Julio II en lo transformador Darwin.

Goethe s' ha convertit en carter de Londres y Pitt, lo célebre orador y ministre inglés, está de criat en la casa d' un juriscunsult de la mateixa ciutat.

Miquel Angel s' ha fet inglés; y segóns diu Mr. Butler, l' autor d' aquesta nova teoria, va trovarlo á bor-

(1) Personatge protagonista de la nova ópera cómica que está component lo gran Verdi.

do d' un vapor y al coneixe 'l li va demanar foch per encendrer lo cigarro.

Del Dante, anyadeix l' original catedràtich: "Fa dos anys que vaig trobarlo fent de mosso en una fonda de Brisago, en las riberas del llach Maggiore. Era home d' ingeni y li agradavan molt las conversas filosóficas. Un día 'm va dir una sentencia divina: "Tot lo qu' es veritat es hermós., Lo Dante no m' atemorisava ab sa moderna encarnació y vaig contestestarli: "No, Dante; 'l nás de donya Robinson es verdader, pero no es hermós., ab lo que vaig deixar-lo convensut.

Per rara casualitat en lo mateix llogaret de Brisago vivia també en Virgili (1) y era amich del nou Dante.

Poch després vaig toparme ab Beatriz, que servia en una fonda de la Suissa Alemana; era una nena xamosa que s' entussiasmava per la música.

Recordant l' amor sublim que per l' *altra* Beatriz sentia 'l gran poeta florentí, jo vaig tocar al piano las pessas mes bonicas del meu repertori, sols per complaurer á la Beatriz ressucitada."

Vaja 's veu que 'l bon catedràtich d' Oxford está molt de brometa, perque després de llegirli los seus articles sobre aquesta reproducció de fotografías, un sembla que no hage de fer res mes que buscar en las fesonomías dels amichs y parents algun rasgo ó un idéntich parecut ab algun personatge históric.

D' avuy endevant m' hi fixaré.

Vetaquí perque, sense volguer, he mirat moltes vegadas ab interés al Noy de Tona.

Es que s' assembla tant á n' en Paco d' Antequera que l' esperit observador se m' en hi anava.

* *

Ja tenim á en Sagasta *grande* d' Espanya, condecorat ab lo Toison d' ór.

Lo mes bo es que qui li ha dat aquesta distinció es el Govern conservador.

Qui ho enten, qui no ho enten.

Los gastos á que ascendeix lo Toison, son 21.000 rals que van á cárrech del *condecorat*.

¡Bufa! De *creus* aixis que no me 'n vingan, perque tampoch podria pagarlas.

Ab prou feynas puch atendre als gastos de la creu del matrimoni.

DOCTOR GERONI.

A una coqueta

SONET

No 't conhou lo llegí un poema fantástich ni tampoch cap article periodístich; no 't fixas may un rato ab rés artístich; ni fas admiració de rés monástich.

No sents mica d' amor, mes tens cert mástich que enganxa al home altiu y enganxa al místich puig t' estima un actor caracterísch, te festeja un torero y un gimnástich,

També 't mima un tinent y un eclesiástich, pero al fi ab ton obrar equilibrístich compendrán que en ton pit sols hi ha un cor plástich.

Ves seguint ab ton genit humorístich, mes pensa que ab lo temps tindrás per cástich la befa de tothom, l' odi y 'l fástich.

A. ROSSELL.

(1) No l' actor, sinó 'l poeta antich.

Versos humorístichs dedicats á

«La Progresiva de l' art culinari» y «Centre de Confiters»

y llegits pel jove actor Claudi Tubau en la vetllada que donaren ditas societats
la nit del 25 de aquest mes.

Fugint de lo meu costat
sempre la sort, m' ha tractat
igualmente que si fos bort;
pero jo may m' hi enfadat:
may he malehit la sort.

Al contrari; m' he rigut
de la vanitat del mon
y la seva ingratitut;
puig en cap hora he cregut
que fos la pobresa afront.

La vritat per tot he dit
y ningú negarho pot;
si vuit mon ventre he sentit,
de fam só llensat un crit,
que 'ls sorts m' han sentit y tot.

¡Tinch ganat! cridava ab ira.
¡Tinch gana y la tripa seca!
Ja res lo cervell m' inspira.
¿Voleu que polsi la lira?
Donchs feu que no 'm falti teca.

Que en tenint la tripa tipa,
serán, de segur, mos cants
per Apolo una xaripa.
¿No sabeu qu' es Santa Tripa
la advocada de 'ls humans?

Molts al sentirme —¡imprudent!—
me deyan —may la poesia
parlá tan prosaicament;
mes jo que no visch del vent,
feya com que no 'ls sentia.

Y en vers de dolsas cansóns
dedicadas á las ninas,
llohava los fricandóns,
lo platillo ab muxarnóns
y altrás viandas més finas.

Etgegava á los diastres
á 'ls guerrers, que greus perills
portan al mon y desastres;
sent mos héroes bons pollastres,
ocas, ánechs y conills.

Y escarnint al gran Herrera,
divinisava al que suca
lo pá dins la greixonera;
puig la meva musa n' era
la musa de la manduca.

Quan admirava 'l celatje,
me feya creure 'l tropell
de la fam, per mes ultratje,
qu' era la lluna un formatje
y 'l sol un inmens tortell.

Las estrellas, panellets;
las montanyas, maizapá;
las barcas, grossos llonguets,
y tot lo mon, un singlar
set ab trufas y bolets.

Y á tot' hora sostenint
ab la fam terribles lluytas,
tot ho mirava glatint
y m' anava decandint;
decandint y somniant truytas.

La debilitat terrible
porta l' anemia fatal.
Viurer l' home no es possible
si li falta 'l comestible
y á la fi cayguí malalt.

Malalt, si; puig si cantava
la teca... estava en dejú:
res al meu ventrell hi entrava
tant es aixis que 'm tractava
feya temps la fam de tú.

Fins qu' un día per dissort,
cansat lo ventre de broma,
va tindre tal desconhort
que de 'ls dits caygué ma ploma
y 'l meu cös restá com mort.

Me ficaren en lo llit
y mirantme tant postrat,
digué 'l metxe tot seguit:
—Ja que á la teca ha cantat,
deuli teca y bon profit.

—S' está fonent per moments:
si no menja está perdit:
rés de pócimas ni unguents:
per recobrar la salut
sols li faltan aliments.

Mes ¿cóm ser possible aixó?
No hi había un clau á casa:
tot era desolació;
pero yingué LA TOMASA
y m' obrí una suscripció.

Desde aquella hora ditxosa,
vaig poguer omplir lo ventre
de manduca profitosa:
y avuy día en Codolosa
casi torna á está en son centre.

Y si bé encare me dura
l' anémia, molt débil es:
y penso acabar la cura
gracias á 'ls mestres cuyners
y á 'ls que fan la confitura.

Si puch en eixa vetllada
treure 'l ventre de mal any,
podré dir d' una vegada:
—qu' ab la salut recobrada
será complet mon afany.—

Y agraht á 'ls confiters
y també á los culinaris,
de la gola los plahers,
lluny de 'ls famolenchs desvaris,
cantaré buscant llorers.

En mos cants, será elogiát
del tossino la ventresca
y també lo gall trufat:
l' arrós á la marinesca
y 'l bessugo delicat.

Sensats elogis faré,
ja qu' al ventre portan ditxas,
de la sopa á la puré,
de las picantas salsitxas
y lo bon bescuyt glacé.

Y rientme de 'ls poetas,
qu' omplir no logran lo pap,
sols parlaré de croquetas,
de lo llomillo ab monjetas,
llús, llangosta, nero y rap.

Calamarsos, llangostins,
bistechs, pagell, y raixada,
tostadas y pastels fins,
qu' una boca delicada,
los trova sempre divins.

Deixant sentat finalment,
qu' en aqui y en totas parts,
l' art culinari excelent,
es rey de totas las arts,
ja qu' al ventre fa content.

Y, fugiat de 'ls grans desvaris
que dú la vida bohémia,
dant potá á 'ls apotecaris,
sent amich de 'ls culinaris,
no patiré més d' anémia.

Puig crech que d' aqui endevant,
si la ocasió no s' aparta
de mi á tot hora, menjant,
diré, (la lira polsant):
—«Mori Marta y mori farta.»—

Y prou, que la gargamella
molt seca tinch y perillo
de dar una tamborella;
que, si están tips d' escudella,
jo no estich molt de llomillo.

JOSEPH M.ª CODOLosa.

ULTIMS VENTS

E. PASTOR

Escenas que sense ganas
per l' Ensanxe hem vist be prou
en tot lo que va d' any nou
y en las últimas setmanas.

DISFRESSAS

—No 't coneix pero 'm figuro que ta cara es un satí.

—¿Qué te 'n vols convencer?

—Sí.

—Donchs paga un sopá de duro y allavors m' ho sabrás di.—

—Vestida així estàs milló que cap altra, en aquest ball...

—¿De qué vas vestit minyó, de carquinyoli ó secall?—

LOS CALSOTETS DE LA SENYORA PEPA

DON Nicomedes Montserrat y Santamaría, natural de Gratallops, provincia de Tarragona, de 55 anys d'edat, casat, temporer del Excelentíssim Ajuntament d'aquesta capital y habitant en lo carrer del Pou de la Figuera n.º 2, quint pis, segons cédula de 9.ª classe, número 259, que exhibeix si es convenient, es un senyor de voluminós abdómen y que cobra pe'l càrrech que desempenya 18 duros mensuals, menos los 10 céntims del timbre móvil que correspón á la nómina.

Está ocupat en las oficinas del Padró, y es inútil dir que, dat lo modest sóu de que *disfruta*, no pot fer anar las barras sempre que té gana y vesteix de las deixas d'un tinent d'arcalde que'l va fer entrar en la Corporació municipal.

Fará cosa d'un més que la filla del seu *quefe* immediat va ser presa d'uns tifus que la portaren en pocas horas al calaix. Durant la malaltia, lo senyor Montserrat no's va apartar un instant del llit de la pacient, cuydantla ab un carinyo paternal y acompanyantla després fins á la última morada, plorant com una Magdalena.

Lo seu *quefe*, agrehit, li va prometer qu'abogaria en son favor pera una de las primeras plassas de plantilla que proposés la Comissió del Personal, y'l va convidar als funerals que devían celebrarse per l'etern descans de l'ánima de la séva filla, encarregantli l'assistencia, puig la séva falta en aquell acte li causaria un disgust inexplicable.

Lo senyor Montserrat va tranquilisar-lo dihentli, qu'era mes fácil que hi hagués sinceritat en unas eleccions municipals que'l deixar el de concorrer á un acte tan solemne.

Va arribar lo día designat pera las exéquias, y'l nostre empleat, que á la quenta no estava gayre bé de roba blanca porque'n tenia poca, y encare bruta, degut á que ab lo trasbals passat no havia pogut passar bogada, se va veurer precisat á enmanllevar uns calsotets á una vehina, puig los que portava deixavan molt que desitjar en quant á llimpiesa.

Dirán alguns: ¿Es necessari pera assistir á uns funerals portar los calsotets com un glop de llet?

No senyors, pero, gat escaldat ab aygua tébia en té prou.

Don Nicomedes se va veurer una vegada exposat á la vergonya, y are totas las precaucions li semblan pocas: Trobantse una nit en un ball, al fer una pirueta lo consumat bailari, se li van estripar las calsas per la part trasera. La mestressa de la casa, á pesar de las escapatorias d'en Nicomedes, va voler cusir á aquest la part estripada, y quina no fora la guassa de la reunió que va agruparse al voltant de la galant cusidora, al veurer que'ls calsotets de la víctima presentavan l'aspecte d'una payella de torrar castanyas.

Per aixó, lo senyor Montserrat se va presentar, fá quatre días, á la senyora Pepa, la séva vehina, dientli:

—Senyora Pepa, venia á demanarli un favor.

—Si l'hi puch fer, de molt bona gana.

—Ja veurá; tinch d'anar á uns funerals y com aquesta senmana no hem pogut passar bogada, me trobo ab los calsotets bruts...

—Aixó ray; pera assistir á un acte de dol, me sembla que no está mal que bruteji-la roba.

—Es que jo la porto més bruta que la llibreta d'un carboner, y, com qu'en aquets actes m'afecto molt, me sabria greu que, si m'agafava algún treball y'm despullaven, me vejessin tan *mudat* los meus companys d'oficina. Ja estich escarmentat senyora Pepa.

—Vosté dirá, donchs, que desitja, senyor *Nicomedes*.

—Que fassi 'l favor de deixarme uns calsotets del seu noy, per una estona.

—¡Ay, sant cristiá! ¿que no ho veu que'l meu bordegassot es un secall y vostè una bòta de set cargas? ¿Que no ha reparat que fá mes bulto una ensiamada de cinch céntims que l'*assiento* del meu Perico.

—Si es sols per aixó, no s'amohini; descosirém los darreras. Mentres m'hi entrin las camas ja n'hi haurá prou; en cas de res, creurían que se m'havían descosit al agenollarme.

—Un altra cosa encare: son molt vellets... li cauran á trossos.

—Deiximéls senyora Pepa, y jo li asseguro que'ls hi tractaré ab molt carinyo.

La propietaria dels calsotets, encare que ab molt sentiment, s'en va despendrer porque no pensés lo seu vehí que no volia ferli 'l favor qu'ab tanta insistencia li demanava.

Lo senyor Montserrat se'ls va emportar, satisfet, cap al seu pis, com si portés un valió botí de guerra, á pesar de que estavan tant tronats com havia dit la séva mestressa y no conservavan un sol botó.

La senyora del nostre protagonista li va descosir la costura del detrás (dels calsotets) á fi y efecte de no entretenirse clavant los botóns que faltavan á la prenda, porque era molt tart y'l senyor Nicomedes no podia escusarse de cap modo d'assistir als funerals, li va agafar los calsotets ab los pantalóns per medi d'una agulla, pera que aquells no li caiguessin.

Y are imitant als novelistas dirém:

Si algú hagués seguit los passos del nostre empleat, hauria vist que al cap de pochi instantes d'haver entrat aquest á l'iglesia, hi entrava, portada per la curiositat, una dona vella, que no era ni mes ni menos que la séva criada, la qual al cap de curt rato va cullir de terra uns... *pero no anticipemos los sucesos*.

Acabava 'l senyor Montserrat d'*oferir*, y ab semblant místich anava cap á son puesto, pero ¡oh, desgracia! al passar per entre 'ls renglas de cadiras, un diable de clau va estriparli un cuixot de las calsas, deixantli al descubert, ab molt asombro d'ell, no 'ls calsotets de la vehina sinó un tros de cuixa tan grassa com morena.

¿'ls hi havían robat? ¿'ls havia perdut? ¿Se 'ls havia descuidat á casa?

Aquets pensaments van crusar ab la rapidés del llamp pe'l seu cap, sense satisfarlo.

Lo robar uns calsotets posats á secar en un terrat, es cosa fácil; pero treurels de las camas d'una persona sense que s'en adoni, es poch menos qu'impossible. Perdrer un mocador de butxaca, es cosa corrent; pero ¡perdrer los calsotets! sols lo pensarhi fa esclafir la rialla. Lo mes possible es deixársels á casa; pero ell no se'ls hi havia deixat; recordava perfectament que la séva senyora 'ls hi havia clavat á las calsas ab una agulla de cap.

Desesperat va arribar á casa séva y va contar á la séva muller lo cas increible que li estava passant, y ¡aquí fué Troya! La dona del empleat va deixar anar

totas las aixetas de las llágrimas, tractantlo, al mateix temps, de traydor, de calavera, y advertintli que estava decidida á demanar lo divorci.

Demauar lo divorci perque 'l marit perdi 'ls calsetets, semblará á algú poch natural; pero jo li asseguro que si hagués sentit á la *empleada* parlant de donotas que desencaminan als homens y de debers matrimoniais, no ho trobaria tant desacertat com aixó.

Lo senyora Pepa, veient que 'l seu vehí, que ja feya estona havia tornat dels funerals, no li tornava 'ls calsetets, se va presentar al pís del senyor Montserrat pera recullirlos, y al sentir per boca d' aquest que 'ls havia perdut, creient que lo qué havia fet era empenyarlos, després de tractarlo de mort de gana y trampós, va sortir dihent qu' anava á veurer al seu cosí qu' era l' arcalde del barri, 'l qual si no tornava 'ls calsetets lo faria anar á Ceuta.

Al cap de déu minuts, la senyora Pepa y lo seu cosí trucavan á casa don Nicomedes. Aquest va jurar al arcalde que havia dit la vritat y que lo únich que podia fer per acabar las questións, era pagar los calsetets, quan cobrés la mesada.

La criada vella, de qué havem parlat, se trobava vora de la senyora Pepa, fregant los llums ab un trosot de drap en lo qual hi havian *marcadas* dos lletras. De sopte, la propietaria dels calsetets, arrancant lo drapot de las mans de la criada vella, va exclamar ab rábia: "¡Ja 'ls hi trobat!... P. C.: ¡las inicials del meu fill."

Efectivament: aquell drap era un tros dels calsetets.

Una de las vegadas que 'l senyor Montserrat se va agenollar en la iglesia, va desclavárseli l' agulla de cap que li sostenia 'ls calsetets, y com qu' aquets á causa de tenir descosida la costura del detrás, estavan dividits en dos, escurrétseli camas avall li van caurer á terra mentres anava á *oferir*. Lo que va cullir la criada vella en la iglesia, eran los calsetets del seu amo, als quals va donar l' empleo que sabém, ignorant qui era 'l que 'ls havia perdut.

Quan á la tarde va arribar lo senyor Montserrat á l' oficina, vários empleats se van posar á riurer, y encantantse ab ell 'l més desvergonyit va dirli:

—“Escolti, ¿d' ahont ha tret la moda d' anar als funerals, ab botíns blancs?”

Del mal el menos: havian prés los calsetets que portava al *garró* moments antes de perdrels, per uns botíns.

Lector estimat, are que sabs aquesta historia, te suplico la reserva, perque si arribava á oídos dels companys d' oficina del senyor Montserrat, aquest s' en veuria un embull si no pagava 'l beurer per tots.

A. GUASCH TOMBAS.

¡Pensant!

¡Quántas voltas hi pensat
en casarme ab tú nineta!...
¡Quántas voltas fent brometa
nostres cors han disfrutat!...
¡Quántas voltas hi envejat
la ditxa que 'l casat logra,
si l' estrella no malogra
lo destí, donantli un mico!...
Mes, nena, ¡no m' embolico!...
¡no vull mantení cap sogra!...

J. CASANOVA V.

Los gestes del comte Nyigo

(Poema humoristich) (1)

LEMA

—Nyigo.... ¡Nyigo!.... ¡¡Nyigo!!
calses de paper
¡Totes les musiques
van pe 'l meu carrer!

INTRODUCCIÓ

I

¡No ab histories vulgars de tan legides
troba sa inspiració la Musa mía...!
De 'ls recóndits arxius, les envellides
fulles de mil llivrots, regira é tria,
é juntant á fets vers, gaves *mentides*
é unint al molt saber, gran fantasia
les proporcions d' un fet mil voltes doble,
é fa d' un sabater, si convé, un noble.

II

¡Aixís sol passar sempre ab 'ls qu' escrihuen
é tots lo mateix fan! Sencilles coses
al contarles son grans, si les descrihuen
sérs dotats d' eixes dots miraculosas
d' embellir lo qu' espliquen é 'l que dihuen
ab l' us de paraules armoniosas....
¡Es llur ofici: *engiponar* quartetes
é omplir paper pera.... pesar *monjetes!*

III

¡Trist destí del qui escriu! Ell que disposa
de tots los sérs creats de la Natura
é fa d' homes é Deus lo que 's proposa!...
¡Ell que pinta y descriu tanta hermosura!
Ell que té sots llur ceptre tanta cosa
é res l' espanta al món, é res l' atura
ha de tení ab la sort lluyta inhumana
é ha de morir de fam, vulgo, de ganal

IV

¡Mes prou de digressions! Nobles conquestes
avuy vos contaré; faré llohansas
del comte Nyigo é ses glorioses gestes....
Riuréu é ploraréu, pus mes estançes
barrejant lo tó sério, ab tó de festes
é fent de temps passats mil remembrances
lo rostre us posareu plorós ó grácil....
¡¡ó us farán adormir, qu' es lo més fácil!!

V

De mans d' un cert *pegot*, qu' es en lo dia
l' últim hereu del comte, é son llinatge
arranquí un manuscrit, que l' hi servia
per feynes indecents.... ¡Oh vil ultratje!
Lo preu del llibre aquell, no coneixia
é 'n feya, com he dit, indigne usatje.
¡L' imbécil sabater, no sospitava
que 'ls propis pergamins així, enllotaval

VI

De sas mans arranquí, tan preciós llibre
é allavors conegui tota la gloria
del comte Nyigo, é la patriota síbra
ferida sentí 'l cor, é per memoria,
pus que l' épica trompa també vibra
á dins de mon cervell, aquella historia
perpetuarla he volgut ab un romanso...
¡ohiume ab atenció, si acás no us cansol

(Seguirá.)

(1) Unich «accésit» concedit al premi d' una escribania humorística en lo Certámen de l' Associació Literaria de Barcelona, en l' any 1890.

Acotxada dintre 'l lit somniava cosas molt dolças la Roseta cada nit.

Lo casarse era sa ideya, y ab tal febre, un rich galan que la estimava ella veyá.

Rendit aixís á sos peus diners y amor li oferia obehint secretas veus.

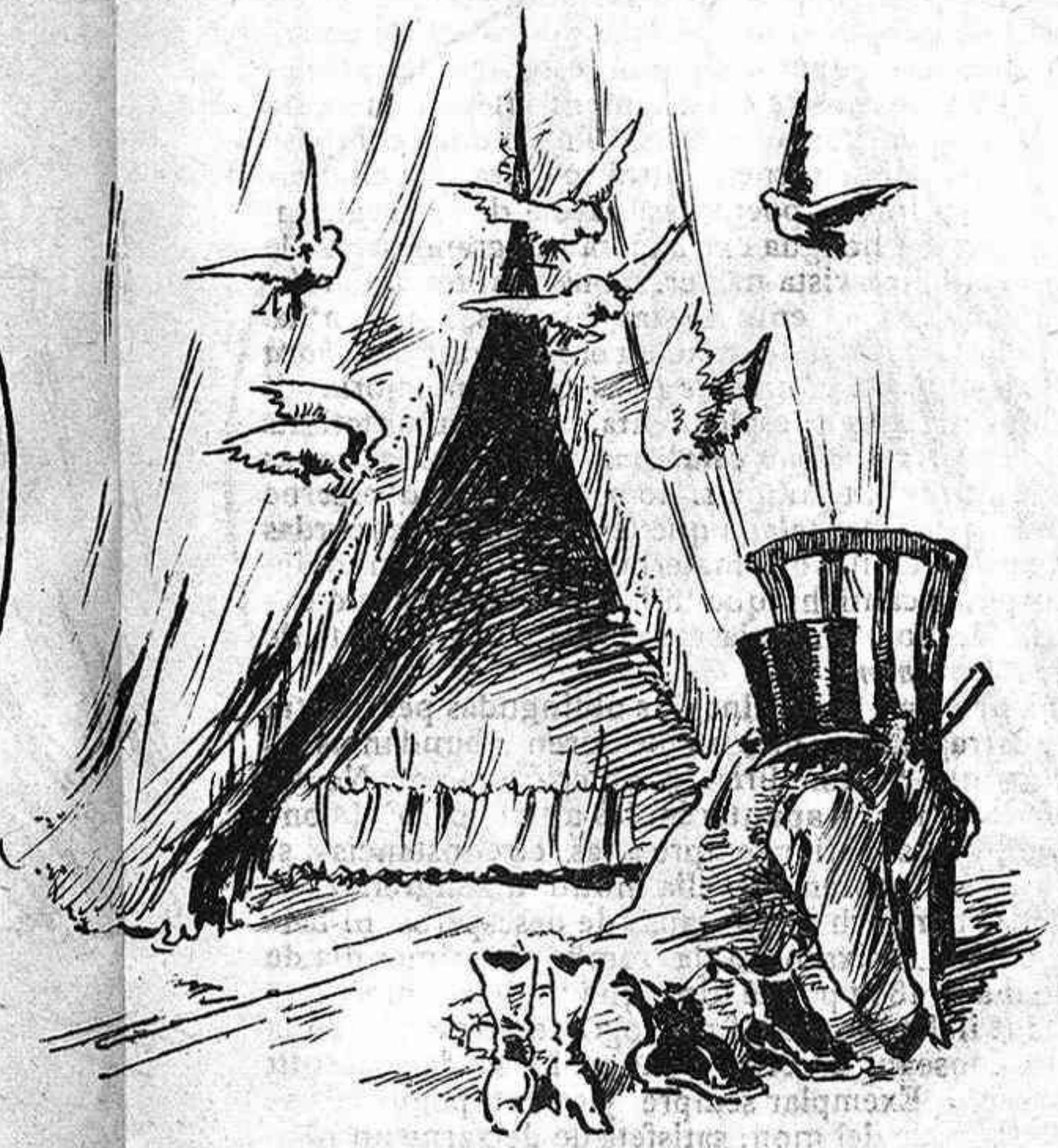
Y en prova de sa passió imprimia á sa ma blanca mes d' un cop un llarch petó.

Tant amor, boig, li jurava que fins á durla á l' altar lo rich galan no parava.

Y un cop nuvis, de brasset passejavan; ella alegre, y ell per ella satisfet.

Al arriuar la foscor entre un vol de colometas esbargian son amor.

¡Mes ay! Del somni á la fi la Roseta 's despertava abressada... ¡ab lo coixí!

E. PASTOR

NOSTRE RÈTRATO

M.ª Josepha Massanés de González

ASCUDA als 19 de Mars del any 1811 en la antiga metròpoli de l' Espanya Tarragonense, fou portada a la Seu per rebre en ella las ayguas del Baptisme tant bon punt com ne calmá la tempestat que 'n convertia en rius los carrers d' aquella ciutat fidelíssima. Y es digne de notarse que 'l unich raig de sol que 'n vejeren brillejar los tarragonins aquell dia sols ne servís pera il·luminarne l' escena de son bateig. Oriunda de Sant Feliu de Guixols, si nostres informes no menteixen, s' esdevingué la sua naixensa fora de la casa patral de sos passats, estantne l' autor de sos dias allunyat del punt hont aquella 's realisava, acompanyada la sua mare tant sols d' aquells respectables avis paterns, als quals n' estava reservat cumplirne envers la recent nascuda ab los oficis de la paternitat y á quina amorosa sollicitut n' havia de correspondre la néta ab una tant entranable estimació que arribaria fins al heroisme en ocasions determinadas. Fou la sua mare donya Antonia Dalmau, senyora d' excelents qualitats y capdals virtuts, com ne requereixia á la que 'n debía esserne y n' era digna müller d' aquell intelligent y valeros coronel d' inginyers tant acreedor á respetuos apreci per sos bons serveys com á militar, com per los que 'n prestava ab sos coneixements científichs á la terra nadiuha. Tant n' es aixís, que quan ne vingué al mon la sua filla las obligacions del servey lo retenían en la capital del Principat, á hont ne lluytava pera recobrar lo castell de Montjuich tridorament prés per las tropas napoleónicas. Arquitecte distingit y soci de merit de la Real Academia de Bellas Arts de Sant Ferrant de Madrid á ell ne fou deguda la direcció d' importants melloras urbanas que 's realisaren á Catalunya y á la projecció d' altres que quan no fossen convenientes per necessitat ho eran per ornato. Esmen-tarém per lo que 'n son visibles, aquells quatre colossals columnas del cos central de la fatxada de casa la Ciutat hont nos trovém, las quals ne recordan aquell grandios portal de mar que ideat per ell, qual construcció comensada y no acabada se suspengué entre altres causas per la persecució de que 'n fou víctima son autor per part del tristement célebre Comte d' Espanya que 'l havia condempnat á mort. Militar de graduació son oncle Narcís Manuel, n' havia merescut la confiança dels generals Alvarez, O'Donnell y Eroles y habentne sigut comissionat pera anar á la defensa de la guarnició espanyola que 'n ocupava lo castell de Figueras, delatat per un afrancesat anomenat Biosca, caygué en mans d' aquells que volguentnos donar llibertat, comensavan per robarnos l' independencia y á Pont de Molins ne trová una mort tan inicua com heròica y gloriosa; puig que 'n arribá fins á tal punt la crudelitat d' aquells butxins devant la sua grandesa d' esperit que no sols li negaren fins la gracia de morirne com á cristiá, sino que 'n tingueren prou per assassinarlo, ab uns vinticinch tiros que foren menester per acabar ab éll á causa de lo conmoguts que 'n estavan los granaders destinats per l' execució.

Aixís s' explica donats aquestos antecedents de familia, que heretantne la Massanés las grans qualitats de fi patriotisme, honradés, virtut é inteligencia, aquestas ne fossen los distintius que 'n assenyalaren d' una manera particular los actes tots de la sua vida.

Cinch anys tenia tant sols quan ne va perdre á la sua mare quedantne al immediat cuidado dels seus avis. No tardá en donarne provas d' una inteligencia privilegiada y en conseqüencia propia pera l' estudi.

Son pare que 'n mitj del cumpliment de sos debers no deixava de vetllar per aquella filla que n' era l' objecte de totas las suas complacencias cuidá que la sua instrucció ne fos tant extensa com ne requereixian sos talents sens ferne cas de preocupacions tant absurdas com arreladas que predominavan entre aquella generació que si no n' estigué exenta de defectes, no foren aquestos los més grans, ni aquella inflexibilitat de principis, ni aquella sencillez de costúms, ni tampoch aquella bona fé que tant la caracterisaren. Lo dibuix y la música primer y una esmerada instrucció literaria luego, la qual s' extengué fins á la possessió dels idiomas castellá, llatí, francés é italiá y á una envejable familiaritat ab los antichs autors clássichs, ne convertiren en realitats las esperansas que 'n havia fet concebir aquella joveneta, la qual á pesar de son entusiasme per las lletras, no descuydá may las labors propias de son sexe en las quals ne fou mestre.

Als 10 anys comensá á produhirne son talent varias composicions poéticas plenas de sentiment y tendresa, á las quals tot cofoy lo gese de enginyers, procurava mes tart donarne publicitat en periódichs de tanta circulació con *La Religión*, *El Vapor*, y *La Guardia Nacional*, Una de las que 's feren mes populars, fou sens dupte la que porta lo titol de *El beso maternal*, la qual reproduhida per casi tota la premsa periódica d' Espanya n' obtingué tal renomada en l' extranger, que traduhida al inglés y publicada en los Estats-Units, ne fou recomenada per la junta d' instrucció pública de Nova-York, pera esserne llegida per la jovenalla dels establiments de primera ensenyansa.

Vingué l' any 1841 y publicá la senyora Massanés, son primer volum de poesias y en 1850 lo segon. Si abdós ne foren ben rebuts per la crítica, ho diuhen los elogis que 's tributaren á la autora per los mes distingits escriptors d' aquells días, los quals ne constitueixen en si una brillejant aureola de gloria envejable.

Quan en l' any 1858 l' entussiasta catalá Antoni de Bofarull ne publicá *Los Trovadors nous*, entre aquell aplech de poetas que hi figuren essentne les primeres flors de nostre renaixement literari, hi figurá també la Josepha Massanés, suscribintne duas composicions. Y no podia esserne d' altra manera; aquella que essentne la primera poetisa espanyola de son segle, n' havia cantat en llengua estrangera las grandesas de la terra que la havia vista naixer, consagrantne á *Catalunya* y á *Tarragona*, entussiastas himnes, la que n' havia recordat un passat de grandesa empleantne *Una hora de meditació junto al arcó de Bará*, y las memorias d' uns temps rublerts d' esplendent magestat sintetisats en *Las glorias marítimas catalanas*, y recordat las gestas del molt alt rey En Jaume I. no podia deixar d' esserne la primera poetisa catalana que sentne vibrar las cordas de la sua lira, en llengua materna, n' entonás armoniosos é inspirats cantichs que 'n fossen manifestació espléndida de son entusiasme per la trilogia santa de *Patria, Fé y Amor*.

Grans ne foren las distincions obtingudas per nostre insigne tarragonina, mes també foren abundantas las amargors que 'n ompliren d' aflicció son cor. No retraurém las unas ni apuntarém las otras; pero sí consignarém, que superior sempre á las circunstancias, si las primeras no foren per ella motiu d' engreiments, las segonas tampoch foren causa de desesperos ni baixesas. Aixís al baixarne á la tomba al primer día de Juliol del any 1887 pogué dirse que 'n havia mort una dama tant il·lustre que si no lográ esserne felís en la terra, ne conseguí esserne bona en lo verdader sentit de la paraula. Exemplar sempre y en tot, pogué certament despedirse del mon, satisfeta de deixarne un nom tant digne d' eterna recordansa en la pensa dels homens per las suas virtuts, com per los seus talents y acreedor per un y altre concepte, de que ab lletras d' or ne quedia inscrit en lo catálech extens de las glorias de la patria catalana.

RAMÓN N. COMAS.

TENORIOS DE BALL

—Pep, ¿qué 't sembla aquesta dona?
—Es molt hermosa, Gatell...
—Jo voldria ser la ploma....
—Jo voldria ser... la pell.

A VIS

Ab aquest número comensém á publicar retratos de cataláns il·lustres morts, ab sa corresponent y extensa biografía, los que farém alternar ab altres artistes d' avuy.

La reputada poetisa Na M.ª Josepha Massanés de González, obra la nova galería.

ROMEA

Segueix representantse ab lo mateix éxit del primer día, la bonica comedia de nostre amich lo senyor Ayné Rabell *Un núvol de pas*.

Dilluns ab lo drama *En el seno de la muerte* y la pessa ¡*Qué maridos!* feu son benefici 'l primer actor de carácter senyor Martí, que recullí aplausos y un plé bastant simpátich.

La novetat de la setmana ha sigut la funció variada que per honrar la memoria del malhaurat Fontova, se dongué dimars últim.

Además de representarse las bonicas comedias *Lo mestre de minyons* y *Cura de moro*, obras en que molt s' había distingit tant eminent actor, lo senyor Borrás declamá 'l mónolech *L' últim grahó* alcansanthi molts aplausos al final, per la maestría ab que representá la trágica mort del protagonista.

S' estrená una loa dedicada al actor que s' honrava, original del senyor Soler (Pitarra) en que ab versificació fácil y galana, feu ressaltar á los personatjes Teatro Catalá, Comedia y Drama, las brillants qualitats que possehia lo malhaurat actor, lamentantse de tant irreparable pèrdua.

Al final se descubrí un elegant temple en lo que hi había un preciós busto de 'n Fontova, obra del reputat fotógrafo senyor Matorrodona y á son entorn se llegiren poesias dels senyors Ribot y Serra, Ayné (Enrich), Perpiñá, Roure, Pous, Martí y Folguera, Mestres, Soler, Feliu y Codina, Soler de las Casas y Pitarra, per los actors senyors Pinós, Fernandez, Labastida, Santolaria, Martí, Riba, Capdevila, Moragas, Valls, Soler de las Casas y Riutort.

Inútil creyém dir que tant los magnífichs recitats de la loa, com també las poesias foren estrepitosament aplaudidas.

Pera divendres s' anuncia lo benefici del representant de la Empresa, senyor Franqueza Comas, ab los magnífichs dramas de Camprodon; *Flor de un dia* y *Espinas de una flor*.

CATALUNYA

Divendres passat s' estrená lo juguèt lirích, *No más chicos* arreglo de la coneguda comedia de Breton *No más muchachos*.

La nova obreta feu las delicias del públich per sas xispentantas escenas y bonica versificació com també per algúns números de música que la adornan, entre ells un *pas-doble* que dintre poch temps alcansará los honors de la popularitat.

Al final foren cridats los autors que resultaren ser, de la lletra los senyors Granés y Montesinos (fill) y de la música lo mestre senyor Reig.

Mademoiselle que també s' estrená en la mateixa nit, es un de tants *passatemps* que venen de Madrit, y que á causa de ser d' argument bastant gastat, fou sols regularment aplaudit.

Lo senyor Bosch en la nit de son benefici estrená una *quisi-cosa* anomenada juguèt (tot son juguets avuy día) ab lo titol de *Brinquini*, que se pogué acabar gracias al talent del beneficiat que feu los possibles en que no naufragués. Ab molta indiferència s' escoltaren los noms dels autors senyors Granés y Navarro y mestre Rubio.

Lo tant popular ¡*Dorm!* del malograt Campmany 'ns feu recordar los bons temps de la sarzuela catalana, donanthi tal relleu lo senyor Bosch en lo personatge del senyor Palau que apesar de fer setze anys que no l' había representat, semblá que 's tractés d' una obra enterament nova y escrita a propósito per sas condicions artísticas.

Sigué obsequiat lo beneficiat ab molts valiosos regalos de sos amichs y admiradors.

Pera divendres anuncia lo seu benefici lo tenor cómich senyor Palmada ab..... no m' embolico en fer una planxa, porque hi vist tres programas en tres días distints y tots ells diferents.

TÍVOLI

Sabém que pera la temporada próxima de quaresma, s' está organisant una companyía de sarzuela que deixarà completament satisfets los desitjos dels més inteligents.

Com á guisa de secret, 'ls manifesto que están contractats la senyora Llorens, y los senyors Bosch, Ripoll y Chaves.

Are no ho fassin corre.

GAYARRE

Molt aplaudida sigué la senyoreta Calvera en la ópera *Faust* que pera son debut se representá dissapte últim, al igual que lo senyor Pocoví que en la part de Valentín debutá en la escena lírica, demostrant felissas disposicions que ajudadas de sa magnífica y potenta veu de barítono fá esperarne un brillant porvenir si es que los aplausos no l' ennegreixen.

La senyoreta Juliá, feu un Siebel de primera.

Ab gran maestría portá l' ópera lo mestre Sadurní, sent objecte d' una ovació en la gran martxa del quart acte, vejentse obligat á repetirla per acallar los aplausos del públich.

Los demás artistas un xich menos que regulars.

En la *Lucrezia Borgia* fou aplaudit ab verdader deliri lo baix senyor Gil Rey en l' aria de la *vendetta*, habent accedit ab suma galantería á sa repetició.

La senyoreta Juliá, estigué elegantíssima y discreta en lo patje Orsini. Los demás artistas com á ópera de dos ralets la entrada.

Dadas las magníficas entradas que reportaren en los últimos días las funcions d' ópera creyém que á cambiarse algún artista, la temporada actual será d' un brillant resultat.

CALVO VICO

Ab la comedia de mágica *La Pata de cabra* ha lograt veures lo teatro sumament concorregut y sent lo regositj dels espectadors aquells amors tant profundos del célebre «Simplicio Bobadilla de Majaderano y Cabeza de Buey.»

Sabém que dats los bons resultats, la nova Empresa prepara altres comedias de mágica y aparato.

UN CÓMICH RETIRAT.

Estant ja en la temporada dels balls de màscaras, recomaném al públich lo gran assortit de cromos propis per programas é invitacions de luxu que tenen en gran escala los senyors Ribera y Estany, duenyos de la *Litografia Barcelonesa*, carrer de Sant Ramón, 5.

Veurho per creurho.

Concorreguda en estrèm se vejà la vetllada que á benefici del infortunat poeta y company nostre de Redacció don Joseph M.ª Codolosa, donaren las societats *Centre de Confiters Pastisiers*, y *La Progresiva de cuyners y camarers*, habentse recaudat en la safata la suma de 40'50 pessetas.

La part musical fou confiada als senyors Bayona, Barceló y nena Maria Abella, la literaria á los senyors Tubau, Barbany, Camps, Garriga, Torrents, Planells y la esmentada nena Abella, amenisant los intermedis lo reputat prestidigitador senyor Millá ab sos humorístichs y curiosos jochs.

Inutil creyém dir que tots quants hi prengueren part, foren estrepitosament aplaudits.

Fa poch s' ha celebrat á Leipzig un nou certámen de homes grassos, habenthi obtingut lo primer premi un *liliput* que pesava 172 kilógramos.

Infelís d' éll si per aquí lo cassan al mes d' Octubre.
¡Quinas butifarras haurian sortit!

Lo 26 del present Janer, degué tenir lloch lo bateig de un nou fill del emperador Guillerme d' Alemania.

Tenían que ser padrins: l' emperador Francisco Joseph lo rey Humberto, los duchs d' Edimburgo, y de Connaungh, lo primpcep Frederich de Prussia y 'l comte de Moltke.

Las padrinas: la reyna rejent de 'ls Paissos Baixos, la gran duquesa Maria de Mecklemdurgo-Schewerin, las duquesas de Edimburgo, de Connaungh y las primpcesas Frederica y Margarita.

Ella si que no podrá plorar per falta de padrins.
¡Y qu' els te granats!
¡Infelís criatura!

A Vigo en una casa vella, habitada per una beata s' han trobat dintre d' una caixa aparedada 837 unsas d' or.
¡Quin goig!

Aquesta dona es capás de despreciarlas si li diuen que son del temps dels moros.

Pero l' or no te religió, y se las pot gastar sense escrúpols.
O legarlas al confés.

Diuen que en Andalusia son molts las fugidas de promesos y promesas que 's registran en poch temps.

Dos per tres n' hi ha una.

Es clar, lo clima ho porta; están fets al calor y ab aquets frets fan com las aurenetas.

Buscan l' escalfor, fugint dels trópichs per anar á las Pampas.

Sobretot aixó de la pampa.

En una tomba egipcia ha sigut trovada una flauta perfectament conservada apesar de contar més de tres mil anys.

Avuy una flauta no dura tant.

Jo 'n tinch una, que fa poch vareig comprarla y ja se 'm comensa á gastar del *sonido*.

'L célebre doctor Koch no ha cobrat encare ni un céntim per son marayellós descubrimient.

Si aquí á Espanya sortís un metge aixís ja s' hauria fet millonari.

¡Massa bon cor!

Ala, ala, senyor Koch, fassis subvencionar com aquell del submarí.

Los cegos y casi-cegos músichs d' aquesta ciutat han dirigit al públich una circular en la que manifestan que crearán una *Associació* baix lo lema de *Fraternitat Musical* á fi de desferse de la costum de recorrer los carrers á rebre la caritat dels barcelonesos. En dita *Associació* 's donarán balls y vetlladas y 'ls cegos acudirán á tota classe de funcions públicas y particulars á prestar sos serveys.

Aquesta emancipació es dignè d' elogi y aplaudim tan noble pensament.

Per la primera quinzena del vinent Mars s' anuncia un Concurs viti-vinicolá á cárrech de la societat rural «Foment de la Agricultura» de Badalona, en el que s' exhibirán productes, materials, arreus per lo conreu de las vinyas y elaboració del ví, y altres objectes relacionats ab la viti-vinicultura.

Presidirá lo jurat calificador don R. de Manjarrés y la Comisió organitzadora y de prácticas don Francisco X. Tobella.

Lo número vinent de la nostra *amiga Barcelona Alegre*, será extraordinari; valdrá 10 céntims tindrà 16 planas de text y dibuixos de lo més escullit.

Ab això, preparen butxacas.

Suscripció pera aliviar al popular y fecundo quant desgraciat poeta en Joseph M.ª Codolosa.

	Pessetas.
Suma anterior...	81'45
Un amich d' en Codolosa pobre...	1
TOTAL.	82'45

Segueix rebentse donatius, en la Redacció y Administració de LA TOMASA, carrer de Sant Ramón, 5.

Los amichs que de fora Barcelona desitjin contribuirhi poden remetre son import en sellos ó documents de fácil cobro.

Telegramas

Eldorado.—(á las tantas de la nit de qualsevol dia)—
'S preparan nous programas pel benefici de 'n Palma-da. Ja van tres remesas distintas y encare no surten á gust.

Definitivament no se sab la funció que han de dur. S' avisará á só de trompeta y á última hora.

FONT.

FRET POLITICH

Per lo fret vaig abrigat
y aixó no 'm dóna recansa
perque es fret de l' esperansa
que tinch, de eixir diputat.

SECCIÓ DE TRENCA-CLOSCAS

XARADA

La hu doble de la Quima
que 's molt franca y molt Total,
à la hu y à la dos-prima
un segona li feu mal.

F. CARRERAS P.

II

La primera es arbre
que fruyta dóna;
dos inversa moneda
y 'l. Tot persona.

ESPANTA-LLOPS.

TRENCA - CAPS

Ana Mateu Pill

Formar ab aquestas lletres deguda-
ment combinadas lo títol d' un drama
catalá.

GEROGLIFICH

GAS + GAS

T T T

J. CASADEVALL.

TRENCA - CAPS

D. A. Elías

Lloret.

Formar ab eixa direcció lo títol d'
una pesca catalana.

J. APULEM.

LOGOGRIFO, NUMERICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8 9—Carrer de Barcelona
- 4 8 3 1 5 6 8 9— » »
- 9 8 7 5 9 8 9—Convent de »
- 4 2 3 1 8 7—Carrer de »
- 6 7 8 1 2— » »
- 4 8 7 6— » »
- 9 8 7— » »
- 8 9—Una carta.
- 9—Consonant.
- 2—Vocal.
- 7 8—Nota musical.
- 3 8 9—Part del cap.
- 8 9 5 9—Carrer de Barcelona.
- 4 2 6 2 3—Célebre navegant.
- 4 8 1 5 3 8—Carrer de Barcelona.
- 6 7 8 3 8—Ne gastan los carcas.
- 2 6 7 8—Eyna de cuyna.
- 2 4 8—Animal doméstich.
- 2 9—Animal fiero.
- 1—Consonant.

P. MORA GALLART.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO NÚMERO ANTERIOR

- Xarada, I.—Pi-lo-ta.
- » II.—Ta-rra-go-na.
- Anagrama.—Agost-Gasto.
- Trenca-caps.—El registro de la policia.
- Logogrifo numérich.—Camelia.
- Geroglifich.—Home petit carregat de joguinas.

LA TOMASA

PERIÓDICH FESTIU, IL-LUSTRAT Y LITERARI

Preus de suscripció:

- Espanya y Portugal, trimestre. 1'50 ptas
- Cuba y Puerto Rico id. 2 "
- Extranger id. 2'50 "
- Número corrent. 0'10 "
- „ atrassat. 0'20 "

NOTA—Tota reclamació podrá diri-
girse á la Administració y Redacció del
periódich, carrer de Sant Ramón, n.º 5.
LITOGRAFIA DE RIBERA Y ESTANY.

Lit. Barcelonesa, S. Ramón, 5.--Barña